

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

ГЕОГРАФИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒАТТЫ ПАЙДАЛАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ГЕОГРАФИИ И ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерінің
қабылданғанына 20 жыл толуына орай
студенттер және жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ӘЛЕМІ»
атты халықаралық ғылыми конференциясының
материалдары

Материалы
международной научной конференции студентов и
молодых ученых
«МИР НАУКИ»,
приуроченной к 20-летию Государственных символов
Республики Казахстан

Materials
of the International Student and Young Scientist
Scientific Conference
«WORLD OF SCIENCE»,
dedicated to the 20th anniversary of the State Symbols
of the Republic of Kazakhstan

23-26 сәуір, 2012 ж.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

ГЕОГРАФИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒАТТЫ ПАЙДАЛАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ГЕОГРАФИИ И ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерінің
қабылданғанына 20 жыл толуына орай
студенттер және жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ӘЛЕМІ»
атты халықаралық ғылыми конференциясының
материалдары

Материалы
международной научной конференции студентов и
молодых ученых
«МИР НАУКИ»,
приуроченной к 20-летию Государственных символов
Республики Казахстан

Materials
of the International Student and Young Scientist
Scientific Conference
«WORLD OF SCIENCE»,
dedicated to the 20th anniversary of the State Symbols
of the Republic of Kazakhstan

23-26 сәуір, 2012 ж.
Алматы

Алматы
«Қазақ университеті»
2012

<i>Қосмұратова Ж.Ә.</i> ҚАРҚАРАЛЫ ТАУЛЫ ҚЫРАТЫНЫҢ ЛАНДШАФТТЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	24
<i>Қаржаубаева Ж.А.</i> ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ЛАСТАУДЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЗИЯНЫ	25
<i>Қасымова Г.О.</i> ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫНЫҢ ГЕОЖҮЙЕСІНЕ ГЕПТИЛДІҢ ЖАЛПЫ ӘСЕРІ	26
<i>Мамырова П.Ж.</i> МЕДИЦИНАЛЫҚ ГЕОГРАФИЯ ҒЫЛЫМЫН ДАМУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЗАМАНДАҒЫ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ.....	27
<i>Маханова Н.Б.</i> ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ АУЫЛ АУМАҚТАРЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК МӘСЕЛЕЛЕРІ	27
<i>Нурбаева А.Т.</i> ҚАЗАҚСТАН ҚҰБЫР КӨЛІГІНІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ДАМУ БОЛАШАҒЫ.....	28
<i>Оразбай Ә. Б.</i> ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНЫҢ ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ	29
<i>Оразбай Ә. Б.</i> ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТОПЫРАҚ ЭКОЛОГИЯСЫ ЖӘНЕ ҚАЗІРГІ АХУАЛЫ.....	30
<i>Өзенбекова Г.Б.</i> ҒАЛАМДЫ АЛАҢДАТҚАН АРАЛ ТАҒДЫРЫ	30
<i>Сағын Д.Н.</i> ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН АУМАҒЫНДАҒЫ БАСТЫ ҚАЛАЛАРДЫҢ ГЕОЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	31
<i>Сауранбаева А.Қ.</i> ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ҮДЕРІСІ.....	32
<i>Советова Б.</i> ҒЫЛЫМИ-ТЕХНИКАЛЫҚ ҮРДІС ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ӨНДІРІСТІК ЕМЕС САЛАНЫҢ ДАМУЫ	33
<i>Сұлтанбек Н.Қ.</i> ҚОРШАҒАН ОРТАҒА АНТРОПОГЕНДІК ӘСЕРЛЕР	33
<i>Сұлтанбекова А.</i> МҮНАЙ-ГАЗ ЗОНАСЫНДАҒЫ КАСПИЙДҢ СОЛТҮСТІК-ШЫҒЫС БӨЛІГІ ЖЕР БЕДЕРІНІҢ ҚАЗІРГІ КЕЗДЕГІ ЖАҒДАЙЫ	34
<i>Тажиева Д.А.</i> ХАЛЫҚТЫҢ ӨМІР СҮРУ ДЕҢГЕЙІ МЕН САПАСЫН ЗЕРТТЕУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	35
<i>Татьянова М. Е.</i> ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ УРАГАНОВ 2011 ГОДА В ДОЛИНЕ РЕКИ КИШИ АЛМАТЫ	36
<i>Уалиева Н.Д.</i> ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНЫҢ ӨМІР СҮРУ САПАСЫН КӨТЕРУ МӘСЕЛЕЛЕРІНДЕГІ МЕДИЦИНАЛЫҚ-ГЕОГРАФИЯНЫҢ РӨЛІ.....	36
<i>Ұзақ К.</i> ЖЕР - БАРЛЫҚ ТІРШІЛІК ИЕЛЕРІНІҢ МЕКЕНІ, ӨМІР АЗЫҒЫНЫҢ КӨЗІ	37
<i>Хасанова Г.</i> СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ - ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕМЕЛЬНО-КАДАСТРОВЫХ РАБОТ	38
<i>Шамшиденов А.С.</i> ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЛОГИСТИКАНЫҢ ДАМУ БОЛАШАҒЫ.....	39
<i>Шоқпарова Д.</i> ЖЕР БЕДЕРІНІҢ ЕҢІСТІКТІК КАРТАСЫН ҚҰРАСТЫРУДА КАРТОГРАФИЯЛЫҚ ӘДІСТІ ПАЙДАЛАНУ	40
<i>Шылмырза Ү.А.</i> ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ЖЕР МОНИТОРИНГІ.....	40
<i>Shokparova D.</i> AEROSPACE METHODS FOR SOIL EROSION MAPPING.....	41

II. КАРТОГРАФИЯ

<i>Дегтярева О.В.</i> ДДЗ И ГИС ДЛЯ ТЕМАТИЧЕСКОГО КАРТОГРАФИРОВАНИЯ АКМОЛИНСКОЙ ОБЛАСТИ.....	43
<i>Еликбаев Р.К.</i> СОЗДАНИЕ И ОБНАВЛЕНИЕ КРУПНОМАСШТАБНЫХ ТОПОГРАФИЧЕСКИХ КАРТ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ДАННЫХ ДИСТАНЦИОННОГО ЗОНДИРОВАНИЯ ВЫСОКОГО РАЗРЕШЕНИЯ.....	43
<i>Жанайдар Л.Н.</i> ОҢТҮСТІК – ТОРҒАЙ ОЙПАТЫНЫҢ МҮНАЙЛЫ ГАЗДЫ АЙМАҒЫН КАРТОГРАФИЯЛАУ	44
<i>Жумагулова А.М.</i> ОРТАЛЫҚ ҚАЗАҚСТАНЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ-ГЕОМОРФОЛОГИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ	45
<i>Кірбасов Е.Р.</i> ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЛАНДШАФТТАРҒА БЕЙІМДЕЛГЕН ЕГІНШІЛІК ЖҮЙЕСІН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ ТЕРРИТОРИЯЛЫҚ ТАЛДАУДАҒЫ ГАЖ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗІН ЖАСАУ	45
<i>Кұрмашева А.Ж.</i> ГАЖ ТЕХНОЛОГИЯСЫ АРҚЫЛЫ АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНЫҢ ПАЙДАЛЫ ҚАЗБАЛАР КАРТАСЫН ҚҰРАСТЫРУ	46

Батыс Қазақстанда жер қойнауына антропогендік әсер кең көлемде жер қойнауынан көмірсутегі қорын игерудің және сұйық өндірістік қалдықтарды жер астына көмудің нәтижесінде жүзеге асады. Аталмыш үрдістердің нәтижесінде жер қойнауының табиғи статикалық күйі бұзылысқа ұшырайды.

Тектоникалық белсенді зоналарда мұнай мен газды өндіру барысында мұнай резервуарларында (жер астында) бос ойықтар қалыптасады, олар өз кезегінде магнитудасы 7 баллдан жоғары жер сілкінулерін тудыруы мүмкін. Техногенді жер сілкінулер біркелкі жүреді.

Жоғарыда айтылып кеткендей, Каспий маңы аймақтарындағы ірі мұнай- газ кен орындарын өндіру жұмыстары табиғи құрылымдардың ластануына, соның ішінде жер бедерінің антропогендік қайта қалыптасуына және бүкіл аймақтың қоршаған ортасының әлсіреуіне, алып келді. Жер бедері табиғи компоненттер ішінде ең негізгі элемент, сондықтан оны зерттеу және картографиялау өзекті мәселенің бірі болып саналады.

ХАЛЫҚТЫҢ ӨМІР СҮРУ ДЕҢГЕЙІ МЕН САПАСЫН ЗЕРТТЕУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Тажиева Д. А., КазНУ имени аль-Фараби, г. Алматы

Ғылыми жетекші: Г.Ф.Д. Нюсупова Г. Н.

Біріккен Ұлттар Ұйымы 2011 жылы Норвегияны дүниежүзіндегі өмір сүруге ең қолайлы ел деп таныды. Өмір сүру деңгейі ең жоғары елдер тізімінде Норвегия бесінші жыл қатарынан бірінші орында тұр. Норвегиядан кейін тізімде Аустралия, Нидерланды, АҚШ, Жаңа Зеландия, Канада, Ирландия, Лихтенштейн, Германия, Швеция, Швейцария, Жапония тұр.

БҰҰ-ң есебіне сәйкес ең төмен көрсеткіштер Африка елдеріне тән: ең соңғы қатардағы 20 ел – африка елдері. Тізімді 187 орында Конго аяқтайды.

Қазақстан рейтингте 68-ші орынға ие. ТМД елдерінен Түркменстан мен Өзбекстан 102 және 115 орында, Қырғызстан мен Тәжікстан 126 және 127 орында тұр. Ресей (66), Грузия (75), Армения (86) және Әзірбайжан (91) елдері рейтингте біршама жоғары тұр [1].

Елдердің өмір сүру деңгейі БҰҰ-ң әдістемесі бойынша үш көрсеткіш арқылы бағаланады: орташа өмір ұзақтығы, білім деңгейі, жан басына шаққандағы табыстар.

Нарықтық экономикаға өтуге байланысты өмір сүру деңгейі мен сапасын статистикалық зерттеуде бұрын болмаған аспект – халықтың кедейлігін, оның шегін, тереңдігі мен өткірлігін қарастыру қажеттілігі туындады.

Кедейлік әлеуметтік практикада күнкөрістің ең төменгі деңгейі (әлеуметтік және физиологиялық) мен тұтыну қоржыны көрсеткіштерінің көмегімен өлшенеді.

Кедейлік деңгейі мен шегін статистикалық зерттеуде ең алдымен ең төменгі деңгейде тұтынуды қамтамасыз ететін табыс шегі белгіленеді. Демек ең төменгі күнкөріс деңгейінің құндық шамасы анықталады.

Ең төменгі күнкөріс деңгейі өмірге ең қажетті калория мен тағамдық құндылығын қамтамасыз ететін азық-түлік жинағын; тауарлар мен қызметтерге шығындарды; табысы төмен отбасылардың шығындарына сәйкес салықты және басқа да міндетті төлемдерді қамтиды.

Жан басына шаққандағы орташа ақшалай табыс көлемі бойынша халықты бөлу туралы мәліметтер негізінде табысы ең төменгі күнкөріс деңгейінен төмен халық саны анықталады.

Халықтың ең төменгі күнкөріс деңгейінің шамасына жетпейтін табыстарын қосындылап, осы шаманы кедей халықтың табыстарымен салыстыра отырып, «табыс тапшылығы» анықталады.

Елдегі кедейлік деңгейінің динамикасын талдау үшін екі көрсеткіш есептеледі: кедейліктің тереңдік индексі және кедейліктің өткірлік индексі.

$$\text{Кедейліктің тереңдік индексі: } J_{(1)} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^n \frac{C_{\min_i} - D_i}{C_{\min_i}}$$

$$\text{Кедейліктің өткірлік индексі: } J_{(2)} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^n \left(\frac{C_{\min_i} - D_i}{C_{\min_i}} \right)^2$$

мұнда N – зерттелетін үй шаруашылықтарының жалпы саны; n – табысы ең төменгі күнкөріс деңгейінен төмен үй шаруашылықтарының саны; i – реттік нөмірлері; C_{\min_i} – i-ші үй шаруашылығы үшін оның жастық-жыныстық құрамы ескеріліп есептелген ең төменгі күнкөріс деңгейінің жан

басына шаққандағы орташа шамасы; D_i – табысы ең төменгі күнкөріс деңгейінен төмен i -ші үй шаруашылықтарының жан басына шаққандағы орташа табысы.

ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ УРАГАНОВ 2011 ГОДА В ДОЛИНЕ РЕКИ КИШИ АЛМАТЫ

Татьякова М. Е., КазНУ имени аль-Фараби, г. Алматы

В мае - июне 2011 года на территории города Алматы и в долине реки Киши Алматы прошел штормовой фронт: выпали обильные осадки в виде дождя и града, порывы ветра достигали 15-25 метров в секунду[1]. В результате в бассейне реки Киши Алматы в высотной зоне 1700-2500 метров (от Медео и до ворот Туяк-Су), произошел массовый лесоповал. Ураганом были затронуты в основном склоны северной, северо-восточной и северо-западной экспозиций, т. е. наиболее влажные и залесенные склоны. Теперь вместо густого хвойного леса на этих склонах образовались завалы из стволов деревьев. Это, безусловно, привело к нарушениям в экосистеме и ряду экологических последствий.

Сразу после прохождения урагана возникла угроза скольжения и падения поваленных и поломанных деревьев со склонов; угроза возникновения пожара в пожароопасный периодом в горах; возможность вспышек массового размножения насекомых.

Департаментом по чрезвычайным ситуациям г. Алматы был проведен ряд мероприятий по ликвидации последствий штормового фронта. Были осуществлены аэровизуальные обследования ущелья Киши Алматы. Организовано проведение энтомологического надзора на разных высотах. «Институт космических исследований» НКА РК предоставлял информацию космического мониторинга пожароопасной обстановки. Совместно с «Казавиаспас» МЧС РК и «Казлесоохрана» было подготовлено оборудование для ликвидации лесных пожаров. Работы по расчистке территории начали проводиться в урочищах Горельник, Саркрама, Кимасар, на дороге Шымбулак -Резиденция, выше плотины Медеу, на горе Мохнатка и нижней стороне плотины Медеу, в Бутаковке, Аккайыне, Казачке.

В результате ликвидации последствий ураганов- начавшейся уборки поваленных и поломанных елей, нарушилось состояние поверхности склонов. Транспортировка стволов может привести к нарушению дернового покрова на склонах и развитию обширной линейной и площадной эрозии, при достаточных условиях обводнения склонов- к возникновению мелких селей и оползней.

К экологическим последствиям ураганов относится также увеличение лавинной активности. В результате бурелома изменилось состояние поверхности склонов, которые до этого не были лавиноопасными. Значительно расширились зоны лавинообразования в урочище Эдельвейс и Сухом Логу выше Шымбулака, по правому и левому борту долины Киши Алматы выше плотины Медеу, в долине Горельника, логу Саркрама, на горе Мохнатка, где лес был уничтожен почти полностью. Дальнейшая отчистка склонов от лежащих поперек деревьев, выполняющих снегоудерживающую функцию, на эту же площадь увеличит потенциально лавиноопасные участки, которые будут угрожать дороге и объектам.

В сложившейся ситуации необходим комплексный подход в исследовании и ликвидации последствий ураганов в долине реки Киши Алматы: усовершенствование технологии и порядка уборки поваленных деревьев, проведение лесовосстановительных работ, застройка склонов снегоудерживающими сооружениями, восстановление демонтированных на время уборки лавинозащитных сооружений, проведение дальнейших снеголавинных изысканий и картирование лавиноопасных зон.

ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНЫҢ ӨМІР СҮРУ САПАСЫН КӨТЕРУ МӘСЕЛЕЛЕРІНДЕГІ МЕДИЦИНАЛЫҚ-ГЕОГРАФИЯНЫҢ РӨЛІ

Уалиева Н.Д., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Алматы қ.

Ғылыми жетекші: г.ғ.д., профессор Надыров Ш.М.

Қазіргі таңда табиғи ресурстарды тиімсіз пайдалану, қоршаған ортаның ластануы мен адам денсаулығының нашарлауы еліміздің жеделдетілген индустриялық-инновациялық дамуымен тығыз байланысты. Аталған мәселелені кешенді түрде зерттеуде медициналық-географияның маңызы өте